

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545, หน้า 1)

ในสังคมไทยท่ามกลางกระแสสังคมโลกที่ปรับตัวไปอย่างรวดเร็ว การแข่งขันในท่าทีและท่วงท่าองต่างๆ ได้ดำเนินไปอย่างปฏิเสธไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันทางวัตถุทางวิชาการ หรือการแข่งขันเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามบนโลกใบนี้ การแข่งขันกันสร้างทัศนศิลป์เพื่อความดีงามและสันติสุขในสังคมไทยก็เช่นกัน สังคมไทยต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพและศักยภาพสูง การคัดสรรช่างเผือกที่เกิดขึ้นตามขบวนการท่ามกลางระบบการศึกษาที่ผ่านมา ไม่เป็นการเพียงพอที่จะได้ช่างเผือกจำนวนมาก ช่างเผือกจากมุมมอง หรือช่างเผือกที่เผือกอย่างแท้จริง การพัฒนาระบบการศึกษาในโรงเรียน ในครอบครัว และในสังคม ให้มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงและการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษในแต่ละด้าน พัฒนาบนฐานองค์ความรู้ที่เชื่อมั่นได้เพื่อให้ความสามารถพิเศษนั้น มีผลต่อสังคมอย่างแท้จริงต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547, หน้า 2)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข บุคคลจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไปตามพระราชบัญญัติศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา

6 กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 5)

ศิลปะกับชีวิตเป็นของคู่กัน เนื่องจากมนุษย์เราจะดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่างเพื่อความอยู่รอด เช่น ปัจจัยสี่ อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ซึ่งทั้ง 4 อย่าง ที่กล่าวมาก็เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ทั้งสิ้น มนุษย์เป็นสัตว์อันประเสริฐ มีความคิด เฉลียวฉลาด รู้จักปรับปรุงและพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น ศิลปะที่สร้างสรรค์ก็ถูกพัฒนาไปด้วย เพื่อให้ชีวิต และความเป็นอยู่ดีขึ้นสะดวกสบายขึ้น (เกษร ชิตะจารี, 2543, หน้า 268)

ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าวิชาอื่นๆ การเรียนศิลปศึกษาเป็นการฝึกความคิดให้สัมพันธ์กับมือ และความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาในการทำงาน หัดให้มีความเป็นระเบียบ รู้จักรักสวยรักงาม มีสุนทรียะในการรับรู้เมื่อพบเห็นสิ่งต่างๆ มีความซาบซึ้งในผลงานศิลปะ สามารถสร้างสรรค์งานต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทำให้มีความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจ เข้าใจศิลปวัฒนธรรมของโลก ทำให้เกิดความรักและหวงแหนศิลปกรรมของชาติและก่อให้เกิดการอนุรักษ์ นอกจากนี้ ศิลปะยังช่วยผ่อนคลายความเครียด ช่วยในการประหยัดและเป็นพื้นฐานอาชีพได้เป็นอย่างดี (เกษร ชิตะจารี, 2543, หน้า 3)

ธรรมชาติของมนุษย์มีความโน้มเอียงไปในทางรักสวยรักงาม ถ้าสิ่งนี้ได้รับการพัฒนาอย่างดีและถูกต้องจะมีอิทธิพลและส่งผลต่อบุคลิกภาพเมื่อเจริญเติบโตจะเป็นมนุษย์ที่มีความดีงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะองค์ประกอบด้านความงามจะไปถ่วงดุลกับองค์ประกอบด้านความรู้สามารถทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามปกติมนุษย์มีความสามารถและด้วยการที่จะแสดงออกสร้างสรรค์ศิลปะมาตั้งแต่เด็ก สิ่งเหล่านี้ถ้าได้รับโอกาสเสริมสร้างพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ดังนั้นศิลปะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นของมนุษย์ไม่อาจจะขาดสิ่งนี้ไปได้ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2529, หน้า 40)

จินตนาการ เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ไร้ซึ่งจินตนาการเสียแล้ว คนเราจะไม่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ จริงอยู่ที่เด็กๆ ทุกคนมีพื้นที่ทางด้านจินตนาการเป็นทุนติดตัวมากันทุกคน และก็ไม่ลดน้อยถอยลงตามวัยดังที่เราเข้าใจกัน แต่มันถอยลงไปเรื่อยๆ หากไม่มีการส่งเสริม ไม่ใช่เพราะวัย (จารุวรรณ ธนพัฒนกุล, ระพีพรรณ พัฒนาเวช และชีวัน วิสาสะ, 2550, หน้า 58)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นความสามารถทางการใช้สมองในระดับสูงของมนุษย์ ซึ่งเป็นทักษะที่มีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่นๆ ในการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งเป็นสมบัติที่มีค่าที่สุดของประเทศจำเป็นต้องปลูกฝังให้ประชากรมีความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด ตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ อันจะเป็นผลทำให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าเท่าเทียมอารยะประเทศ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545, หน้า 9)

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นมนุษย์สมบัติซึ่งหากมีในผู้ใด ผู้ผู้นั้นย่อมมีสุนทรียธรรมคิดและกระทำในสิ่งที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ทำให้โลกเจริญก้าวหน้ามาตราบนานเท่าทุกวันนี้ (ป.มหาจันทร์, 2539, หน้า 2)

แอลเบิร์ต ไอน์สไตน์ เป็นตัวอย่างของนักวิทยาศาสตร์ที่ใช้สมองซีกขวามากกว่าซีกซ้าย ในวัยเด็กไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศเลย แต่เมื่อแรงบัลดาลใจจากสมองซีกขวาบังเกิด ก็เหนี่ยวนำให้เขาหันมาสนใจฟิสิกส์ ซึ่งจินตนาการมีส่วนช่วยอย่างมาก และความอยากรู้อยากเห็นต้องอาศัยคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการคำนวณผลลัพธ์ อาศัยความรู้ทางภาษาเป็นตัวช่วยในการค้นคว้า ทำให้ในที่สุดเขาก็เก่งคณิตศาสตร์และภาษาตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังคงยืนยันว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ (สม สุจิรา, 2552, หน้า 107)

ตามทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน วัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในทางตรงข้ามหากพวกเขาถูกจำกัด ควบคุมการคิดและการกระทำ เด็กจะรู้สึกอายและไม่กล้าที่จะคิดทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะมีผลเสียต่อพัฒนาการในขั้นต่อไป (Richard and Norman, 1977, pp. 199-202 อ้างถึงใน เพียงจิต โรจน์สุภรัตน์, 2531, หน้า 3)

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันในหมู่ครูและผู้ปกครองว่า กิจกรรมศิลปะสามารถช่วยส่งเสริมสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กได้เป็นอย่างดี หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเด็กครบทุกด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2536, หน้า 1)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางด้านทัศนศิลป์ได้เต็มตามศักยภาพแนวการสอนแบบพหุปัญญา และแนวคิดหลักของ ซี ไอ เอส เอส ที เปรียบเทียบกับแนวการสอนแบบสาธิต เพื่อส่งเสริมความสามารถและการแสดงออกผ่านกิจกรรมศิลปะ ถึงการถ่ายทอด การรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยงานศิลปะที่ผลิตออกมานั้น ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จะเสนอถ่ายทอดออกมา วิธีการที่ดีที่สุดในการส่งเสริม คือ การใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างถูกวิธีพร้อมๆ ไปด้วยกับการใช้กระบวนการตรวจสอบและเครื่องมือที่เหมาะสม นอกจากนั้นผู้วิจัยยังคิดว่าความเป็นเลิศไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความช่วยเหลือที่เหมาะสม ผู้เรียนต้องการปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้

การกระตุ้น ที่เร่งเร้าให้พวกเขาบรรลุตามเป้าหมายสูงสุด สามารถพัฒนาตนเองและสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ชุมชน วัฒนธรรมของประเทศชาติในปัจจุบัน ได้อย่างเต็มศักยภาพ

คำถามของการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนรู้อตามแนวพหุปัญญา หลักการ ซี ไอ เอส เอส ที สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบสาธิตหรือไม่
2. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนรู้อตามแนวพหุปัญญา หลักการ ซี ไอ เอส เอส ที หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
3. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนแบบสาธิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างการสอนตามแนวพหุปัญญาหลักการ ซี ไอ เอส เอส ที กับการสอนแบบสาธิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการสอนตามแนวพหุปัญญาหลักการ ซี ไอ เอส เอส ที
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการสอนแบบสาธิต

สมมติฐานการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนรู้อตามแนวพหุปัญญา หลักการซี ไอ เอส เอส ที มีความแตกต่างกันกับนักเรียนที่เรียนรู้แบบสาธิต
2. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนรู้อตามแนวพหุปัญญา หลักการ ซี ไอ เอส เอส ที หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เรียนรู้อโดยวิธีการสอนแบบสาธิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านคอนหลวง จำนวน 15 คน และโรงเรียนบ้านดินแดงสามัคคี จำนวน 15 คน

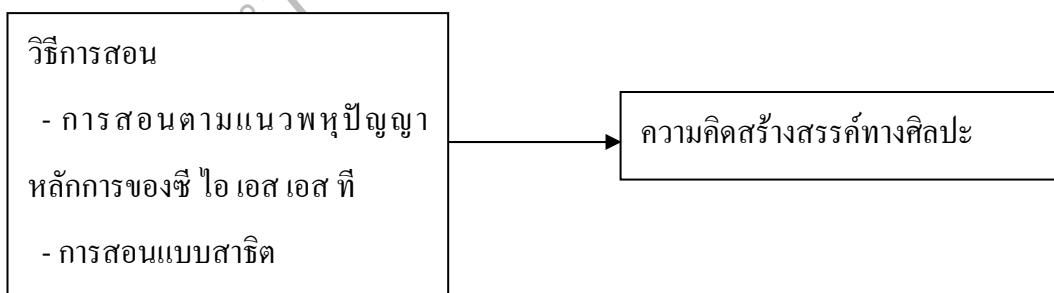
1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านคอนหลวง จำนวน 15 คน และโรงเรียนบ้านดินแดงสามัคคี จำนวน 15 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนตามแนวทหุปัญญาและคิดหลักการ ซี ไอ เอส เอส ที่เปรียบเทียบกับการสอนแบบสาริต

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศิลปะ หมายถึง การกระทำหรือขั้นตอนของการสร้างสรรค์ชิ้นงานรูปแบบต่างๆ โดยมนุษย์

นักเรียนชั้นปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย หญิง อายุช่วง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านดอนหลวง และโรงเรียนดินแดงสามัคคี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

การถ่ายทอดการรับรู้ หมายถึง การรับรู้ที่สัมพันธ์กับอวัยวะรับสัมผัสความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง แล้วสามารถแสดงออกโดยการสร้างสรรค์ทางศิลปะผ่านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา

การแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง การออกแบบหรือการแสดงออกทางผลงานที่เกิดจากภาพทางความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์กับการรับรู้

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันเข้าเป็นสิ่งใหม่ รูปแบบใหม่ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดต่อเนื่องสัมพันธ์กันไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ

จินตนาการ หมายถึง ความคิดคำนึงที่เกิดขึ้นในห้วงนึกหรือในจิตใจของมนุษย์ อาจเป็นการนึกภาพตามความคิดฝันของแต่ละคนก็ได้ หรือความคิดคำนึงนั้นๆ อาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตมาก่อน แต่ได้สร้างขึ้นเป็นภาพใหม่

การสื่อความหมาย หมายถึง การถ่ายทอดโดยผ่านการกระทำหรือการแสดงออกทางผลงานศิลปะแล้วสามารถให้ผู้รับสารหรือผู้ที่ชมผลงานเกิดความเข้าใจ

ทฤษฎีพหุปัญญา หมายถึง ทฤษฎีที่กล่าวถึงความสามารถในด้านต่างๆ ของบุคคลที่มีความหลากหลายในการค้นหาความรู้ แก้ปัญหา รวมถึงการสร้างและผลิตผลงานที่มีคุณค่า

การสอนตามแนวคิดหลักการ ซี ไอ เอส เอส ที หมายถึง หลักการในการพัฒนาความสามารถด้านศิลปะของผู้เรียนมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ซึ่งได้กำหนดแนวคิดหลักไว้ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความรู้สึกรจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 การจัดระบบภาพถ่ายโยงการรับรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปทรง

การสอนแบบสาธิต หมายถึง วิธีการสอนที่ผู้สอนแสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับการบอก อธิบายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตกระบวนการขั้นตอนการสาธิตนั้นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางการส่งเสริมเด็กให้มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
2. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
3. เป็นแนวทางการวัดและประเมินผลในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี